

Ávarp á 50 ára starfsafmæli Vífilstaðahælis.

Bjarni Benediktsson – Stjórnmal – Ræður – Vífilstaðarhæli – Starfsafmæli – 50 ára

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360

Ræður

Askja 4-5, Örk 2

©Borgarskjalasafn Reykjavíkur

fjórðungi

*glöggvitni um
aukinn frett
og sjálfstæðis-
tillifningu þessa
Björnsdóttur -*

*Arangir á 50 ára
stærð afmæli
Vífilsstaðahælis.*

Stofnun Vífilsstaðahælis var ekki
aðeins mikilvægur áfangi í sókn til meiri
heilbrigðis og ^{innviðkoma} ~~þessa~~ lífs heldur og ^{L/veiðin} ~~þess~~
sjálfstæðisbaráttu þjóðarinnar. Spítal-
arnir ~~í~~ í Landakoti og ^{haukarnesi} höfðu
ekki ýkja löngu áður verið reistir af
erlendum mönnum. Vífilsstaðahæli komu
Íslendingar ^{upp} ~~einir upp~~ af eigin rammleik,
skömmu eftir að landið hafði hlotið
innlenda stjórn. ^{þess} ~~Það~~ voru samtök almenn-
ings ~~(sem þarnt voru að verkum)~~, ekki
ósvipuð þeim, ~~æ~~ er fáum árum síðar
efndu til Eimskipafélags Íslands. Upp-
haf Heilsuhælisfélagsins, sem beitti sér
fyrir byggingu Vífilsstaðahælisins, var
í Oddfellowreglunni. ~~og~~ ^{þess} meðal for-
göngumanna einkum að geta þeirra
Guðmundar Björnssonar, landlækis, Klemens-
ar Jónsson, landritara og Sighvatar
Bjarnasonar, bankastjóra. Í boðsbréfi
til stofnfundar Heilsuhælisfélagsins
árið 1906, er því lýst hversu mikilvægt

~~Það~~ sé að ráða bót á ^{þessu} þjóðarmeini, ~~sem~~
berklaveikin ⁿⁱ ~~vari orðin~~. Síðan segir:

"Aðrar þjóðir hafa sannað ~~mi~~ að það er ekki óvinnandi þraut; ráðin eru þau að reisa heilsuhæli, efla þekkingu á veikinni meðal almennings og hefta för hennar mann frá manni. En þetta er allt erfiðara en svo, að landsstjórn geti ein annað því. Öll alþýða verður að hefjast handa."

Hér er í fáum orðum eðli viðfangs-efnisins lýst svo vel, að ~~xxx~~ vart verður betur gert.

Nú á dögum mundu menn að vísu fremur atlast til þess, að ríkið reisti slíka stofnun og ræki hana, ~~xtik~~ hennar væri safnað fé með almenningsssamskotum. Þá þótti ~~kæm~~ kostnaðurinn ^{vert:} svo mikill, að ekki væri leggjandi á landsstjórnina að taka ~~þá~~ af útgjöldum landssjóðs. Þess vegna ~~í~~ ^{þessu} almenningur

þessu er vort og
sú, at ~~við~~ vort
landssjóður vort
at leggja á milli
við ~~þessu~~ og einn at
taka við ~~þessu~~
í þessu er langt
heit. En: ~~þessu~~
töldu menn, at

Stær og smá

Þetta skipta þekkið
at vísu eru um
íslensku fjöðrastja-
stofnanir, en þó
magnant stöðugt
sá hagskeru á háttum
at meira og meira
er best á ríkis-
sjóðum

~~að komu~~ til með framlögum sínum. Nú mundu
menn telja, að á slíkum útgjöldum bæri
ekki svo mikið innan um öll hin ríkis-
útgjöldin. Þess vegna væri það líklegra
til framsgangs góðu málefni að láta ríkið
standa undir kostnaðinum. Segja má að
þetta komi í einn stað niður, ^{því at} þó verður
almenningur í báðum tilfellum þó borga.

En að vissu leyti þykir mönnum meira vert
um það, þegar þeir vita sjálfir og finna
að þeir hafi stutt með eigin framlagi
heldur en ef féið er tekið úr allsherjar-
sjóði, og fyrir mörgum dylst, ^{þó þá er}
fénu er safnað í þeim tæði ^{meira og verra af sjálfum}

Eftir stöðum, at
þá er vertum fram
þómið nema meira
vilji rokka á sig
leggja til at ná
því og stítt horfin
það til gæts, at
þess og sínu geri
sér gæta þess
þessum því þá er
vonið, sem þess
meira af þessum.

En látum það vera. Í dag er ekki
viðfangsefni okkar að ^{þetta á vopn-}
um. ^{þess at þess sé þessum til at}
meira á leitir þjóðþrifa-^{þessum}
Leiðum heldur hugann að hinu, hvernig
til hafna tekist á 50 ára starf þess
stofnunar, sem íslenskur almenningur
best - ^{þessum} ^{þessum} ^{þessum}
sínur. Auðvitað hefur margt gerzt í þessar

líkfræddan

50 ~~er~~ sögu. Margir hafa hér fallið í valinn, ^{þó} gmsir um land allt sakna ættingja, er hingað fóru og aldrei komu aftur. Stundum bárust og fregnir af því, að samkomulagið á Vífilstöðum væri ekki eins og skyldu. En ~~allt er þetta nú~~ ^{þó var hér stöðug}

Men Nibill fjöldi hefur sótt hingað aukinn lífsþrátt og manni fallan bata.

~~öskun fram á við.~~ Þingur líði Vífilstaðir standa nú sem sigurtákn í baráttunni við hinn ^{ílla} ~~víglega~~ vágest, berklaveikina.

Þeirri ^{horáttu} ~~viðureign~~ má ~~eins og gert~~ var ~~í boðsbréfi til Heilsuhælisfélags-~~ ~~ins)~~ skipta í þrennt, ~~og~~ ^{og} berklavarnir ~~og~~, einangrun og lækun sjúklinga á heilsuhæli og ~~askilegum~~ ^{askilegum} aðbúnað sjúklinga, eftir að þeir hafa fengið þann bata, að þeir geta horfið að heilsuhælinu.

og vitnessemi

Í þessari þreföldu viðureign var bygging sjúkrahússin Vífilstöða fyrsta ^{stílan} ~~stílan~~ ^{slitt} ~~slitt~~ ^{stílan} ~~stílan~~ kom á eftir og víst má segja, að það ástand, sem nú hefur ^{sá árangur, sem} ~~sá árangur, sem~~

máttat hefur, hafi þú fyrst farið
skapast í þessum efnum, er fyrst til
eftir að hafa verið samþykkt gegn vöðum
erðið, eftir að öllum þremur aðferðunum
: innan á öllum þessum við vöðum. Er
var heitt í sameiningu.] Brautryðjenda

starfið var unnið á Vífilstöðum. Þar hafa
margir ágætir menn, konur og karlar, lagt
hönd að verki. Ef til vill er mest um
það vert, að á þessu hálftrar aldar
tímabili hefur spítalinn notið þeirrar
gæfu, að ~~einungis~~ tveir yfirlæknar, hvor
öðrum hæfari í starfi og meiri að mann-
kostum, hafa verið hér í forystu. Fyrst
Sigurður Magnússon, ~~XXXXXXXXXX~~ og (mér) er
sérstök ánægja að sjá ekkju hans frú
Sigríði J. Magnússon á meðal okkar í
dag.] Síðar Helgi Ingvarsson, sem ~~XXXXXX~~
er ~~XXXXXX~~ hefur um hvarst árabíð
er ~~XXXXXX~~ nú stjórnað heilsuhælinu af í
Fyrir
miklum myndarskap.] Yfirstarf þessara
á
manna og annarra, sem lagzt hafa sömu
sveif, er nú náð mik þeim mikla árangri
er við ~~kennumst við~~ ~~öll þekki um~~ og hælumst um yfir.
Hvergi á byggðu hi bóli hefur jafn dánar-
tala af völdum berklaveiki lækkað jafn

þekki um
þessi myndir og
vöðum og
þekki um

at þröðra manna löngu

Enn er þjólf
smeit at slaka
til á vörnum
sta vit þeim at:
því at vit undir-
förelan auch-
stætting er at
stja.

þessu framt því,
sem vit höfum
þessu afsta, sem á
þessu lífshöndum hefur
verið minnis, getum
við sem betur fer.

æð ört og hér á landi, ~~og~~ þess svo heldur
fram, sem nú horfir, standa vonir til þess,
að veikin eyðist ^{því} með öllu. Þer þess
þó að geta, að fróðir menn væru við
of mikilli bjartsýni, í þeim efnum, sem
ýmiskonar eftirköst geti komið til.

~~þessu betur fer getum vit einn einn við
Sannarlagar þessu minnegjalegt fyrir okkur~~

~~að minnast hins mikils árangurs, sem í fleirum
heilbrigðismálum hefur orðið. Í upphafi~~

þessarar aldar voru sullaveiki, holdsveiki
og berklaveiki landlagar hér. Nú eru tver
hinar fyrrnefndu horfnar, og þar áttunni
gegn berklunum niðar, eins og sagt hefur
verið, vel á leiðis. Það er ekki einungis
gegn þessum varanlegum sjúkdómum, sem
vel hefur vegnað, heldur hefur þar áttan

~~og þessu lífi,~~ svo sem taugaveiki og
þessu barnaveiki, einnig tekist á þann
veg þessu þessu mega nú heita úr sögunni.

þessu eru þessu margar samverkandi orsakir til
þessa. Þessu lífsskjör, þar með betri húsa-
kostur og viðurværi, eiga ríkan þátt í

þessu þessu þessu
þessu þessu þessu
þessu þessu þessu

þeim frammi framförum, sem orðið hafa.

[En fyrst og fremst eigum við aukinni þekkingu það að þakka, sem áunnizt hefur í þessum efnum. Það er ^{þessu} í senni ^{til} þekking vísindamannanna, sem vísa ^{veg} leið til að forðast voðann, og þekking almennings, sem leiðir til þess að hann vill ~~g. kann að~~ nota sér leiðbeiningar þeirra, sem ráðin kunna. ^{með því} Vilík í þekking ^{er} líklegust til að leysa ^{og fleiri} fleiri vandamál þjóðfélagsins, eftir því, sem þau eru könnuð betur og almenningur sér, hvernig þekkingin verður til að bæta hans hag hvarvetna þar, er hennar nýtur við.

Að svo mæltu vil ég þakka öllum

aðstandendum Vífilstaðahælis ómetanlegt starf og óska þeim hamingju í áframhaldandi til heilla fyrir land og lýð.

^{stærðventri þessu}
 Þótt sem minnum líka ég met þér at þigra frá því at þesset: Loheuh þakka á kvæti at semu au i yit þessu in au þessu alijabnri starf þessu i vilji þessu þessu þessu

i þessu h. ríkis.
 stjórnmánum
 og veit, at eg
 mæli þessu i nafni
 allra þjóðarinnu

stjórnvaldaabrota
 Fálba...
 þessu...
 þessu...
 þessu...